

‘Gerbrand Bakker schrijft groots, in korte sfeervolle zinnen. Geen woord teveel dus. De sfeertekeningen van het landschap zijn werkelijk fenomenaal. Vanaf de eerste pagina grijpt hij je beet, waarna je nog maar één ding wilt: doorlezen. Niet dat er veel gebeurt in zijn boeken, het verhaal zit in de kleine dingen van het leven, die hebben betekenis. Bij Bakker heeft het leven nog geheimen.’ – Arie Kok in *Reveil*

‘Subtiel en zonder omhaal van woorden vertelt Bakker hoe de jongste zoon in een moederloos gezin na een auto-ongeluk zijn gezichtsvermogen verliest. De toon is wat kinderlijk, maar dat past goed bij het (meervoudige) jongensperspectief, van hoofdpersoon Gerson en zijn broers. Verrassenderwijs voert ook hun hondje het woord. Ontroerend.’
– Thomas van den Bergh in *Elsevier*

‘Gerbrand Bakker heeft weet van de grote drama’s en de dubbelzinnigheid waarmee ze zich aan ons openbaren. Het is bijzonder knap dat hij alle mogelijke subtiliteit en ingehoudenheid weet over te brengen.’
– Jaap Goedegebuure in *Brabants Dagblad*

‘Ook in deze lange novelle slaagt Bakker er als geen ander in om de stilte en de ruimte, de leegte van het platteland in woorden te vangen. Ook hier gloort het drama beheerst en spannend vanachter korte, eenvoudige zinnen.’
– Jana Ruyters in *Trouw*

‘Bakker bevestigt met dit werk zijn reputatie. Geen auteur schrijft zo mooi over tijd, stilte en landschap als hij.’
– Lies Schut in *De Telegraaf*

Gerbrand Bakker

Perenbomen
bloeien wit

Cossee
Amsterdam

ZWART

Vroeger speelden we het. We hebben het jarenlang gespeeld. Tot een half jaar geleden, toen deden we het voor het laatst. Daarna had het weinig zin meer. We begonnen altijd buiten, bij de oude beuk die voor het woonkamerraam staat. De beuk was het startpunt. We legden een hand op de schors, en meestal was het Klaas die aftelde. Klaas is de oudste van ons. Klaas is tien minuten ouder dan Kees. Gerson is drie jaar jonger dan wij en hij kwam alleen, hij heeft geen tweelingbroer. Hij heeft tweelingbroers, en dat zijn wij, Klaas en Kees.

Voor Klaas begon met aftellen, noemde een van ons het doel. Keukendeur. Knotwilgen. Kippenhok bij de buurman. Soms ook een veraf gelegen doel. Prikkel-draad tussen de twee stroken land naast ons huis. Wc-raampje bij de burens. Heel soms een doel van vlees en bloed. Vader. Hond. Het nadeel van doelen van vlees en bloed is dat ze bewegen, en vooral met de hond kon dat

voor problemen zorgen. Hij die in de oren van de hond het mooiste floot, won. Niet omdat hij het doel bereikte, maar omdat het doel hem bereikte.

Gerson had altijd de moeilijkste doelen, doelen waarbij ver gelopen moest worden, met bochten en obstakels. Balken over de sloot en schrikdraad. Struiken. Grafstenen. Niet zomaar grafstenen, maar bepaalde grafstenen, waarbij je uiteindelijk met je vingers moest proberen de naam die Gerson genoemd had te ontcijferen. Gerson kwam vaak op de kleine begraafplaats die schuin tegenover ons huis op een heuveltje in het land lag. Een oeroude begraafplaats, waar maar heel zelden nieuwe grafstenen geplaatst werden. Hij kende alle grafzerken uit zijn hoofd, hij kon ze dromen. Wij niet. Als hij een grafsteen als doel had bepaald, moesten wij met onze vingers de tekst lezen, en dat is niet eenvoudig.

‘Drie, twee, één, af,’ zei Klaas, altijd heel langzaam. Op drie sloten we onze ogen al. Op twee en één probeerden we ons het huis en de omgeving als een foto voor de geest te halen. Hoe langzaam Klaas ook aftelde, we kregen nooit echt lang genoeg de tijd om de foto af te drukken. Er zaten altijd wel grijze, wazige vlekken op de foto’s in onze hoofden. Die vlekken waren dan de plekken die we met moeite blindelings terug konden vinden. Op áf trokken we onze handen van de stam van de beuk af. Tijdens de eerste voorzichtige passen stootten we telkens tegen elkaar op. We liepen immers alle drie op hetzelfde doel af. Maar na die eerste passen scheidden onze wegen. We hadden verschillende foto’s in onze hoofden, liepen verschillende kanten op. We probeerden geruisloos te lopen. Niets mocht onze aan-

dacht afleiden en niets mocht de anderen erop wijzen waar we waren.

Als het niet waaide, heerste er een enorme stilte. Juist omdat we probeerden elkaars voetstappen te horen, suisde het in onze oren. Als het wel waaide, raasde de wind altijd met orkaankracht door de bomen. Van welke boom kwam welk geluid? Dat knetterende ritse-len, dat was de eenzame populier die naast het fietsenschuurtje stond. Het scherpe, korte geruis, dat moest het rijtje geknotte wilgen zijn dat langs de sloot aan de zijkant van het huis stond. Het schrale, bijna knispere-nde suizen hoorde bij de ceder in de achtertuin. De wind gaf ons een richting aan, we leerden het geluid van de bomen kennen.

Niemand speelde vals, dat wisten we zeker want dat hadden we zo afgesproken. Als een van ons per ongeluk zijn ogen opende – dat kan je zomaar overkomen – riep hij ‘ik ben af’, en ging het tussen de overgebleven twee. Gerson was goed, heel goed, maar hij riep ook het vaakst ‘ik ben af’.

‘Jullie zijn met z’n tweeën,’ zei hij soms, ‘ik moet het allemaal alleen doen.’

Wat hij daarmee bedoelde, wilden we weten.

‘Weet ik veel,’ zei hij.

‘Denk je dat wij kijken soms?’ vroeg Klaas.

‘Nee. Maar jullie voelen elkaar aan. Volgens mij weten jullie zelfs met je ogen dicht waar de ander is.’

‘Onzin,’ zei Kees. ‘Ik weet niet waar Klaas is en ik heb geen idee waar jij bent.’

Gerson ging vervolgens broeierig zitten staren, en zei een tijdje niets meer. Wij zeiden ook niets. Wij wis-

ten dat hij altijd iets ging zeggen, hoe lang dat soms ook duren kon. Gerson was nogal jaloers op ons. Hij voelde zich wel vaker alleen, juist als we met z'n drieën waren. 'Je weet niet waar Klaas is, maar je hebt geen idee waar ik ben. Dat is niet hetzelfde.'

'Ik bedoelde wel hetzelfde,' zei Kees.

'Ja, ja.'

'Ja.'

'Ik wil opnieuw beginnen,' zei Gerson.

En dan liepen we terug naar de beuk. Weer noemde iemand het doel, weer telde Klaas uiterst langzaam af en weer trokken we onze handen van de stam af.

We speelden het vaak, vroeger. We hebben het ons hele leven gespeeld. Gerson kon haast niet wachten tot hij eindelijk fatsoenlijk lopen kon. Toen wij vijf waren en begonnen met dit spel, zagen we hem soms, voor we onze ogen sloten, huilend op de brede vensterbank staan. Met zijn plakkerige handjes veegde hij wild het beslagen raam weer doorzichtig. Als het niet waaide, konden we hem zelfs horen krijsen. Zo graag wilde hij bij ons zijn. Bij zijn grote broers die hun ogen stijf dichtknepen en vervolgens met zwaaiende armen allebei ongeveer dezelfde kant uitliepen.

Het was kort na zijn vierde verjaardag toen we hem voor de eerste keer lieten meedoen. Die keer, en vele keren daarna, speelden we vals. Met onze ogen dicht konden we namelijk niet zien of hij in een sloot liep. Hij kon goed lopen tegen die tijd en ook goed praten. Maar toen hij met zijn handje tegen de stam van de beuk leunde, en zijn ogen sloot, sprak hij één enkel woord. We konden hem niet goed verstaan.

‘Wat zeg je, Gerson?’ vroeg Klaas, die al bezig was af te tellen.

‘Zwart,’ zei Gerson. Zelfs terwijl we aan het praten waren, opende hij zijn ogen niet. Hij had ze zo stijf dichtgeknepen dat zijn wangen bijna zijn wenkbrauwen raakten en we duidelijk zijn stompe melktandjes konden zien. ‘Zwart,’ zei hij nog een keer. Hij had de naam van het spel bedacht.

We werden er niet beter in. Wij niet en Gerson niet. Het maakte niet uit hoe vaak we zwart speelden, zelfs niet als we een paar keer na elkaar hetzelfde doel moesten zien te vinden. Het bleef moeilijk. Je liep na tien keer nog steeds niet blindelings op de regenton af. Het was iedere keer anders. Dat heeft, denken wij, met geluiden te maken. Elke keer zijn er andere geluiden. Harde wind, een briesje, een auto die voorbij komt rijden, vogels, vooral die reigers die zo kunnen schreeuwen in de hoge bomen rond het begraafplaatsje, paarden die aan de overkant van de sloot beginnen te draven als ze je in het oog krijgen. Of het komt door het weer. Zon, motregen, slagregens, sneeuw, hagel. Het was iedere dag anders. Telkens wanneer we zwart speelden, begonnen we als het ware opnieuw. Alsof de tijd die we met open ogen doorbrachten het spel verstoorde.